

تکنولوژی مواد غذایی

ویژه آزمون کارشناسی ارشد صنایع غذایی

FOOD INDUSTRY

ایران پویش

سامانه علمی، پژوهشی و کارآفرینی

مرجع تالیف و گرد آوری محتوای آموزشی

جزوات | درسنامه ها | نمونه سوالات | پکیج ارشد و دکتری

راههای تماس با ما:

وبسایت: iranpuyesh.ir

ایمیل: support@iranpuyesh.ir

تلگرام: [@iranpuyesh](https://t.me/iranpuyesh)

اینستاگرام: [@iranpuyesh](https://www.instagram.com/iranpuyesh)

واتس اپ: +98 9374495070

تکنولوژی مواد غذایی

Food Technology

فهرست مطالب

18.....	تکنولوژی روغن
18.....	ویژگی های روغن های نباتی خوارکی
18.....	ترکیبات غیر گلیسریدی روغن تخم پنبه
19.....	واکنش هالفن
19.....	روغن سویا
19.....	مواد غیر قابل صابونی روغن سویا
20.....	برگشت رنگ روغن سویای تصفیه، بی رنگ و بی بو شده
21.....	روغن آفتابگردان
21.....	روغن کانولا و شلغم روغنی (Rapeseed oil)
22.....	روغن زیتون
22.....	روغن پالم
23.....	روغن هسته پالم
23.....	روغن کنجد
24.....	روغن ذرت
24.....	روغن بادام زمینی
25.....	روغن نار گیل
25.....	روغن گلنگ
26.....	فرآوری دانه های روغنی و استخراج روغن
26.....	دريافت و نگهداري دانه های روغنی
26.....	آماده سازی دانه های روغنی برای روغنکشی
28.....	دستگاه خرد کن دانه ها
30.....	دستگاه های پختن دانه های روغنی
30.....	دستگاه های پخت افقی (Conditioner)
31.....	روش های استخراج روغن
32.....	انواع پرس های هیدرولیکی
33.....	معایب استخراج با حلal
34.....	عوامل مؤثر بر سرعت استخراج روغن
34.....	انواع حلال های مورد استفاده در استخراج روغن با حلal
36.....	انواع اکسٹراکتورها (Extractors)
36.....	انواع اکسٹراکتورهای نفوذی
38.....	انواع اکسٹراکتورهای غوطه وری کامل

39	بازیابی حلل از میسلا
39	روش‌های جداسازی حلل از دانه‌های روغنکشی شده
41	استخراج روغن زیتون
41	استخراج روغن پالم
43	تصفیه قلیایی
43	تصفیه قلیایی در سیستم بچ یا غیرمداوم
44	تصفیه قلیایی مداوم
44	نحوه فرآیند تصفیه مداوم
45	روش‌های تصفیه جایگزین
46	تصفیه میسلا
46	فرآیند زنیت
47	فرآیند کربنات
47	تعیین افت تصفیه قلیایی
47	فرآوری و مصرف خمیر صابون
48	رنگبری (Bleaching)
48	روش‌های اندازه‌گیری رنگ روغن
48	ویژگی خاک‌های رنگبر و سایر جاذب‌ها
50	رابطه فروندهای رنگبری
51	روش‌های رنگبری
52	عوامل مؤثر در رنگبری
52	بی‌رنگ کردن شیمیایی
54	صف کردن روغن و تخلیه کاتالیست
54	کاتالیست‌های همگن و غیرهمگن
55	دلایل اصلی کاهش فعالیت کاتالیست
55	روش‌های تولید کاتالیست‌های نیکل
56	کاتالیست‌های جایگزین
56	روش‌های تولید گاز هیدروژن
58	استریفیکاسیون
58	زمستانه کردن
59	بی‌بو کردن
60	تئوری بوگیری
60	دستگاه‌های بی‌بوکننده
63	اثر تصفیه روی ناخالصی‌های روغن خام
65	مراحل تولید مارگارین
65	شورتنینگ‌ها
67	تکنولوژی کمپوت و کنسرو
67	تاریخچه کنسرو سازی

70	صنایع کنسروسازی
70	مراحل کنسروسازی
81	10-2 دما دادن به منظور استریلیزاسیون محصول:
81	دستگاهها و روش‌های دما دادن کنسروها
86	انواع سیستم‌های فرآیند حرارتی
87	2- سیستم‌های مستقیم:
89	محاسبات دمایی استریلیزاسیون کنسروها
97	بسته‌بندی‌های کنسروها
99	کنترل کیفی و مسائل بهداشتی کنسروها
102	6-2 آزمون‌های شیمیایی
102	کنسرو ماهی
108	کنسرو نخودسیز
109	کنسرو لوپیاچیتی
110	کنسرو رب گوجه‌فرنگی
111	سس (Sause)
114	کنسرو خیارشور
117	کنسرو آب پرتقال
120	کنسرو آب انگور
121	کمپوت سیب
122	کمپوت گلابی
123	کمپوت گیلاس
123	مربا، مارمالاد و ژله
125	مربا
126	آب در کنسروسازی
127	روش‌های کلرینه کردن آب
128	موارد کلرینه کردن آب
128	دلایل فساد در مواد غذایی
128	مقدمه:
129	1-2 تولید رنگ قهوه‌ای به علت فعالیت آنزیمی
131	3- مکانیسم تولید رنگ قهوه‌ای توسط آنزیم پلی فنل اکسیداز
132	واکنش در موز به شکل زیر است:
132	آنزیمهای:
134	نقاط ضعف و قوت استفاده از اسید آسکوربیک
134	استفاده از گاز سولفور SO_2
135	نقاط ضعف و قوت مصرف گاز سولفور
135	کنترل فیزیکی برای جلوگیری از تولید رنگ قهوه‌ای
136	تولید رنگ قهوه‌ای در مواد غذایی به علت فعالیت شیمیایی: غیر آنزیمی

137	1 - 6 - تولید رنگ قهقهه‌ای به وسیله واکنش میلارد
140	تئوری تولید رنگ قهقهه‌ای توسط آلدئید فعال The Active Aldehyd Theory کاراملی شدن
141	اثر تغییرات pH بر روی رنگ آنتوسیانیدین
148	اثر فرآوری روی کارتوئیدها
149	استفاده از درجه حرارت بالا
149	تغییر رنگ سبز در میوه جات و سبزیجات
152	رنگدانه در گوشت قرمز
152	مکانیسم اکسیده شدن چربی
153	رنگدانه در گوشت قرمز
154	(O ₂ Mb) اکسی میوگلوبین
155	فساد به علت اکسیده شدن چربیها غیر اشباع در مواد غذایی
155	مکانیسم اکسیده شدن روغن یا چربی
157	کنترل شیمیایی اکسیده شدن چربی
158	نگهداری مواد غذایی
159	نگهداری مواد غذایی به وسیله اضافه کردن مواد شیمیایی
161	۱- اضافه کردن اسید
163	صرف اسید در نوشابه‌های گازدار
163	صرف اسید در مربا و ژله ها
163	صرف اسید در فرآورده‌های لبنی
163	صرف اسید در تولید روغنهای نباتی
164	صرف اسید در مایوتروس سالاد
164	صرف اسید در غذاهای دریایی
164	۲- اضافه کردن آنتی اکسیدان
165	۳- نگهداری مواد غذایی با استفاده از حرارت
168	تعیین مقدار گرمای لازم جهت استرلیزاسیون مواد غذایی کنسرو شده
170	نقشه سرد Slowest Heatingh point یا Cold Point
170	خشک کردن مواد غذایی
170	تفاوت پاستوریزاسیون، بلانچینگ و کنسرو کردن
171	نگهداری مواد غذایی به وسیله حرارت
171	رابطه بین درجه حرارت و رشد باکتریها
172	تقسیم بندی غذاها بر اساس pH
173	تعیین درجه حرارت لازم
173	C - هدف از بلانچینگ
175	هدف از پاستوریزاسیون غذاها
176	پاستریزاسیون
176	نگهداری در یخچال مثل شیر
176	مدت دو روش:

177	بلانچینگ (آنزیم بری، تثبیت)
178	بلانچینگ در کنسرو یا کمپوت
178	استفاده از حرارت بالاتر از 100°C استریل کردن (کنسرو)
178	رابطه بین فشار بخار و درجه حرارت در اتوکلاو
179	تاریخچه نان و نانوایی
179	گندم
179	ساختمان دانه گندم
180	دلایل اهمیت و کشت گندم :
180	عوامل مؤثر بر واریته های گندم :
181	Wheat components ترکیبات گندم :
182	هیدراتهای کربن آرد (گندم) .
183	دکستربن و سلولز :
184	مواد معدنی آرد گندم :
185	ویتامینهای گندم :
190	درجه بندی گندم :
190	STORAGE نگهداری گندم
191	آسیاب کردن گندم :
193	اهداف حاصل از عمل Tempering and conditioning
193	اهداف آسیاب کردن
193	تمیز کردن گندم :
197	مکانیزم عمل تصفیه :
199	الکها sifter
199	محصولات جانبی آسیاب
199	بسته بندی آرد :
200	آسیاب کردن گندم دوروم :
200	تعریف سمولینا :
201	روش آسیاب :
201	نوع ترکیبات سلول آندوسپرم :
201	آرد حاصل از آسیابهای غلطکی :
202	انواع آردها با درصد استخراج مختلف :
204	رئولوژی :
207	آمیلوگراف :
208	Falling time دستگاه
210	اندازه و یکنواختی ذرات :
211	(L . A) leaving Agent
212	ساختن مخمر نانوایی :
213	کاربرد مواد افزودنی در صنایع آردی :

217	مواد اکسیدان معروف :
218	عملیات مکانیکی :
218	مخلوط کردن و تهیه خمیر :
219	مواد نگهدارنده :
220	روشهای شیمیایی نگهداری :
221	پروپیونات ها :
222	Tehيه نان به طریق غیر پیوسته Discontinous
225	سرعت تخمیر مواد قندی مختلف :
226	دستگاه تقسیم کننده :
227	دستگاه گلوله کننده :
227	دستگاه تخمیر واسطه :
227	دستگاه شکل دهنده Moulder
228	تخمیرنهاي Final proofing
229	انواع فرهای نانوایی :
229	1- فرهای پارویی :
229	2- فرهای کشودار و گردشی :
230	3- فر چند طبقه ای :
230	انواع فرهای نانوایی :
231	روشهای حرارتی مورد استفاده در فرهای مدرن :
233	Tehيه نان به روش پیوسته (Continious)
236	از عوامل مؤثر در رنگ پیوسته نان :
237	یکنواختی پخت نان :
238	بیانی نان Staling of Bread
241	به تأخیر انداختن بیانی Retardation of staliny
241	افزودن پروتئین ها :
242	افزودن کربوهیدراتها :
242	بیانی نان Staling
245	اهمیت نان از نظر تعذیه ای :
247	بیسکوئیت و کراکر :
247	ترک خوردگی بیسکویت : Checking
248	علت ترک خوردگی :
248	عوامل کاهش دهنده ترک خوردگی بیسکویت کراکر :
250	کنترل پهنه بیسکویت و کراکر :
252	تأثیر مالت روی سرعت تخمیر :
253	تأثیر مالت روی حجم نان :
253	تأثیر مالت روی قهوه ای شدن خمیر :
253	تأثیر مالت روی آرد و خمیر حاصل :

254	تولید ماکارونی :
254	مواد اولیه تولید ماکارونی :
257	فرآورده های خمیری به 3 دسته :
257	فرآورده های توپر :
257	فرآورده های توالی :
258	فرآورده های غلطکی : Rolled and cut macaroni products
258	عملیات تولید ماکارونی :
259	روشهای مدرن مخلوط کردن :
259	دستگاه اکسترودر : رشته ساز :
260	تکنولوژی غلات :
265	برنج :
265	آسیاب کردن برنج :
265	انواع برنج :
266	طبقه بندی کیفی برنج :
267	تولید برنج نیم پز : Parbo ling
268	ذرت :
268	انواع ذرت :
269	جو :
269	تقسیم بندی از لحاظ گیاهشناسی :
269	مصارف جو :
269	جوی مخصوص فرآیند مالت سازی :
271	مواد اولیه نان و غلات و تخمیر نان چاودار :
272	سایر کاربردهای غذائی چاودار (به جز تولید نان) :
272	سورگوم :
273	روش تولید آرد سورگوم سنتی :
273	انواع سورگوم های تجاری: 4 نوعند :
274	ارزن :
274	کاربرد ارزن :
274	یولاف (جو 2 سر) :
274	تکنولوژی گندم :
277	عوامل مؤثر در کیفیت گندم :
277	عوامل فیزیکی مؤثر :
279	نگهداری غلات :
281	روش های نگهداری غلات :
282	انواع انبارهای نگهداری غلات :
283	مزایای انبارهای مکانیزه :
284	مهم ترین سیلو های بتونی :

285	معایب سیلوهای بتنی :
285	تکنولوژی آسیاب کردن گندم :
286.....	مراحل مختلف فرآیند آسیاب کردن :
286.....	2- تمیز کردن و آماده سازی گندم برای آسیاب :
288	واجد شرایط کردن گندم :
289	اساس جدا سازی سبوس و آندوسپرم :
290	روش های واجد شرایط کردن :
291	فرآیند آسیاب کردن گندم :
294	دی تاچر یا آسیاب های ضربه ای :
294	سفیدترین آرد اولین غلتک در سیستم نرم کننده .....
296.....	نحوه افزودن مواد افزودنی به آرد :
297	تکنولوژی تولید نان :
298	نقش آب در تولید خمیر نان :
298	ویژگی های آب مورد استفاده برای تهیه خمیر :
299	اهداف استفاده از مواد پخت :
303	مواد احیا کننده :
305	پخت نان :
306.....	عمل آوردن خمیر با استفاده از مواد شیمیایی :
307	معایب نان و عوامل مؤثر بر آن :
310	بیات شدن نان :
310	نقش PR در پدیده بیات شدن :
311	روش های جلوگیری از بیات شدن نان :
312	تکنولوژی تولید ماکارونی :
312	انواع فراورده های ماکارونی :
314	مواد اولیه مورد استفاده برای تهیه فراورده های ماکارونی :
314	تولید سمولینا از گندم دورام :
315	سمولینا :
317	فرآیند تولید ماکارونی :
319	خشک کردن ماکارونی :
322	تکنولوژی تولید کیک :
322	شیرینی جات :
323	مواد اولیه تولید کیک :
332	خنک کردن کیک :
333	معایب کیک :
335	قند .....
335	چغندر قند از جنبه های گیاهی و زراعی:
338	شخم عمق پائیزه:

346	ارزش تکنولوژیکی چغندر قند:
347	مشکلات ارزیابی کیفیت:
349	تحویل و نگهداری چغندر در کارخانه:
352	تغییرات کیفی بر چغندر نگهداری شده در سیلو:
358	اساس کار دیفوژیون‌های <i>Continuse</i> :
358	اصول اساسی در فرآیند دیفوژیون:
360	پارامترهای کنترلی در هدایت دیفوژیون:
363	کشش یا درافت یا سوتیراژ:
365	نقش میکرو ارگانیسم‌ها در دیفوژیون:
370	دلایل استفاده از آهک و گاز CO_2 :
373	آهک خور II یا <i>Main liming</i>
378	اهداف ساتراسیون II:
380	عملیات سولفیداسیون:
381	پارامترهای کنترلی اماپراسیون:
381	انتقال حرارت در بدن‌های مختلف:
382	تغییرات موجود در شربت (تغییرات کیفی شربت):
383	دلایل ایجاد رسب:
384	منشأ رسوبات:
386	کریستالیزاسیون:
393	سولفیتاسیون یا تصفیه تکمیلی:
393	اوپراسیون یا تقلیل شربت:
396	منشأ قند در آب کندانس:
396	پدیده‌ها یا تغییرات شیمیایی شربت در مرحله اوپراسیون:
397	دلایل ایجاد رسب:
398	منشأ رسوبات:
399	فرآیند کریستالیزاسیون:
403	تکنولوژی لبنتیات:
403	تعریف شیر:
403	اهمیت غذایی شیر:
403	تغییرات ترکیبات شیر:
404	ترکیبات شیر گاو:
405	تفاوت ترکیبات شیر انسان و گاو
405	تأثیر عوامل مختلف بر ترکیبات شیر
406	روندهای شیردوشی
406	عمر دام و تعداد زایمان
407	عفونت غدد پستانی:
407	تغذیه:

کار:.....	408
تعداد دوشش:.....	408
دمای محیط:.....	408
مروری بر خواص فیزیکی، شیمیایی و فیزیکوشیمیایی شیر.....	409
ترکیب بوسیله‌ی اسید.....	411
رسوبدهی با آزیم.....	411
پروتئین‌های محلول در سرم شیر.....	412
ازت غیرپروتئینی (NPN).....	414
تفییرات در طی نگهداری شیر.....	416
اکسیداسیون پروتئین شیر.....	416
اثر عملیات حرارتی.....	417
خواص فیزیکی شیر.....	418
پتانسیل اکسیداسیون و احیاء	418
تأثیر عملیات مکانیکی بر خواص شیر.....	419
ضرورت‌های باکتری‌شناسی	421
انواع پروتئین‌های آب پنیر	422
B لاکتوز گلوبولین:.....	422
پروتئین‌های محلول در سرم شیر	423
انواع پروتئین‌های آب پنیر	423
B -لاکتوگلوبولین:.....	423
B لاکتوگلوبولین 6	423
آلfa لاکتالبومین	424
فرایند صنعتی شیر	425
کنترل کیفیت - دریافت و توزیع شیر خام (4-5% چربی)	425
ویتامین ها:.....	425
A ویتامین	425
D ویتامین	426
E ویتامین	426
K ویتامین	426
ویتامین های محلول در آب	426
ویتامین B ₁ (تیامین)	426
ویتامین B ₂ (ریبو فلاوین)	427
ویتامین C (اسید اسکوربیک)	427
عناصر، املاح و نمکهای موجود در شیر.....	428
آلودگی میکروبی:.....	430
فشار هموژنیزاسیون	434
غشاء ذرات ریز شده	434

تاثیرات عملیات تکنیکی هموژنیزاسیون بر اجزای تشکیل دهنده شیر :	435
کاهش اندازه و افزایش سطح کل گلوبولهای چربی .....:	435
ممانعت از تشکیل سر شیر : .....:	435
دوشیدن، بهداشت و جمع آوری .....:	437
جمع آوری شیردر دامداری .....:	438
روشهای صنعتی سرد کردن شیر : .....:	438
اساس خرید شیر : .....:	438
دانسیته تولید یا تراکم شیر (Milk Production Dencity):	439
مخازن دو جداره : .....:	440
اثر فرآیند حرارتی بر آنژیمهای .....:	441
چ) پرووتنازهای شیر : .....:	443
پرووتنازها و لیپازهای میکروبی در شیر : .....:	443
اثرات حرارت بر پروتئینهای شیر .....:	444
پیامدهای کوآگولاسیون پروتئین های سرمی .....:	444
انعقاد آنژیمی (رنینی) .....:	445
کمیت و کیفیت پنیر: .....:	445
فرآورده ها ترشی شیر : .....:	445
روشهای عمومی پاستوریزاسیون .....:	451
پاستوریزاسیون کند I.TI.T .....:	451
مزایای پاستوریزاتور لولهای: .....:	453
مزایای روش صفحهای پاستوریزاسیون صفحهای .....:	453
بالانس تانک .....:	453
دستگاه باکتوفوگاسیون Boctofucoation .....:	453
میکروفیلتراسیون M.F .....:	454
بسته بندی شیر پاستوریزه .....:	454
شیشهای .....:	454
مقوایی .....:	454
بسته بندی پلاستیکی pre pack: .....:	455
کنترل کیفیت شیر پاستوریزه .....:	455
انواع شیرها: .....:	456
شیر certified Row milk .....:	456
سپراتور: .....:	456
پارامترهای موثر بر کار سپراتور .....:	457
فرآوردهای تخمیری شیر .....:	457
تخمیر .....:	458
روش نگهداری استارت .....:	460
روش dry freeze یا لیوفریزاسیون lyo phi lazatrion .....:	461

461.....	آماده سازی.....
464.....	فرآوردهای چرب شیر milk fat product
465.....	انواع مختلف خامه:.....
466.....	خامه قنادی یا خامه زده bitter cream
468.....	ترکیبات امولوسیون کننده:.....
469.....	روش تهیه خامه زده شده.....
470	کره.....
470	تقسیم‌بندی IDF برای کره:.....
471	کیفیت مواد خام:.....
472	انتقال و فرآیند خامه .....
472	الف: جداسازی .....
472	ب: پاستوریزاسیون (حرارت دادن) .....
473	خنک کردن .....
474	رسانیدن .....
474	رسانیدن غیر اسیدی (رسانیدن شیرین) .....
475	فرآیند رسانیدن اسیدی(ترش) .....
479	درجه حرارت کره زنی .....
479	میزان چربی جامد .....
480	مقدار خامه پر شده در دستگاه کره زنی .....
481	شستشو:.....
481	دلایل شستشو:.....
482	معایب شستشو:.....
483	بسهنه‌بندی .....
483	تولید کره به روش مداوم .....
484	روش کره زنی .....
485	معایب و محاسن روش مدام و سنتی .....
486.....	قابلیت نگهداری کره:.....
487	معایب کره .....
488	ارزش غذایی:.....
489	محاسبه بهره یا راندمان کره سازی .....
489	روغن حیوانی یا روغن کره (anhydros milk fat (Butter oil)) .....
489	روش تهیه روغن کره:.....
490	پنیر .....
492	نگهداری شیر در درجه حرارت خنک در مقایسه با شیری که خنک نشده .....
495	اهمیت استارتر در فرآیند پنیرسازی .....
498	مشخصات عمومی دلمه:.....
498	بریدن لخته:.....

هدف از بریدن: ..... 499 .....

Sample

تکنولوژی روغن

ویژگی‌های روغن‌های نباتی خواراکی

روغن تخم پنبه

این روغن به دلیل این که اسیدهای لینولئیک، اولئیک و پالمتیک بیش از 90% از اسیدهای چرب آن را تشکیل می‌دهند در گروه اولئیک- لینولئیک قرار می‌گیرد. در بین تری‌گلیسریدهای تشکیل‌دهنده این روغن تری‌گلیسرید SLL (اشباع شده- لینولئیک- لینولئیک) تری‌گلیسرید غالب می‌باشد که بیش از 22% مولکول‌های تری‌گلیسرید را تشکیل می‌دهد.

ترکیبات غیر‌گلیسریدی روغن تخم پنبه

روغن تخم پنبه خام دارای انواع زیادی از مواد غیر‌گلیسریدی است که به وجود آورنده‌ی رنگ قهوه‌ای- قرمز شدید و بوی خاص در این روغن می‌باشند. همچنین در روغن خام پنبه‌دانه مقدار قابل ملاحظه‌ای رافینوز و پنتوزان وجود دارد. برخی از ترکیبات غیر‌گلیسریدی مهم در این روغن خام عبارتند از:

گوسیپول: این ماده یک ترکیب ترپنئیدی سمی موجود در تخم‌پنبه می‌باشد که مقداری از آن در حین فرآوری دانه تحت تأثیر حرارت و رطوبت به قسمت پروتئین مغزدانه متصل می‌شود و بقیه آن وارد روغن جدا شده می‌شود که ایجاد یک رنگ شدید قرمز تا قهوه‌ای تیره در روغن خام می‌کند. این ترکیب توسط تصفیه قلیایی به طور کامل از روغن خام جدا می‌شود. باید گفت که بیشتر رنگ قرمز موجود در روغن تخم پنبه از باقی‌مانده گوسیپول و مشتقات آن بخصوص گوسیپورپورین می‌باشد.

نکته: برای جداسازی گوسیپول از روغن تخم پنبه از اتر، استن و بوتانول استفاده می‌شود.

نکته: روغن تخم پنبه وقتی تا درجات بالا حرارت داده می‌شود تیره رنگ شده و رنگ ثابت حاصل بوسیله تصفیه قلیایی یا خاک رنگبر از روغن خارج نمی‌شود.

توکوفرول‌ها: توکوفرول‌های روغن تخم پنبه خام در حدود 1000 ppm بوده و در هنگام تصفیه تا یک سوم آن ممکن است از بین برود. مرحله‌ی بی‌بو کردن توکوفرول‌ها را از روغن خارج می‌کند.

نکته: گاماتوکوفرول، توکوفرول غالب در روغن تخم پنبه دانه می‌باشد.

استرول‌ها: فیتواسترول‌ها یا استرول‌های گیاهی ترکیب اصلی مواد غیرقابل صابونی روغن‌های تصفیه شده هستند که در هنگام تصفیه روغن در حدود نیمی از استرول‌ها خارج می‌شوند. این ترکیبات ممکن است به صورت آزاد، یا به شکل استری شده با اسیدهای چرب یافته شوند. استرول غالب در روغن تخم پنبه β -سیتوسترول می‌باشد.

فسفولیپیدها: روغن‌های خام دارای ۰/۹-۰/۷ فسفاتید هستند. این ترکیبات به دلیل این که تا حدی در روغن و در آب محلول هستند می‌توانند به صورت امولسیون کننده‌ها عمل نمایند. این ترکیبات سبب تقویت عمل توکوفرول‌ها در جلوگیری از اکسیداسیون خودبخود روغن‌های نباتی شده و این اثر تا حدی عامل پایداری روغن تخم پنبه خام در مقابل اکسیداسیون است.

واکنش هالفن

اسیدهای سیکلوبروپنؤید موجود در روغن تخم پنبه نظیر اسید استرکولیک با گوگرد موجود در محلول‌های دی‌سولفیدکربن در آمیل الکل (50:50) واکنش داده و رنگ قرمز آبالوبی ایجاد می‌شود. این آزمایش برای نشان دادن وجود روغن تخم پنبه بسیار حساس می‌باشد.

روغن سویا

این روغن بالاترین سهم را در تولید روغن‌های نباتی در جهان دارد. این روغن در محدوده نسبتاً وسیع حرارت به صورت مایع بوده و ترکیبات غیراشباع آن زیاد است. وجود مقدار نسبتاً زیاد (7-8%) اسید لینولنیک پایداری روغن در مقابل اکسیداسیون را کاهش داده و برگشت طعم و بوی روغن پس از تصفیه و بی‌بو کردن را به لینولنات‌ها نسبت می‌دهند. در مقایسه با سایر روغن‌های نباتی مقدار فسفاتیدها نیز در روغن سویا زیاد است (در حدود 2%) که باید توسط صمغ‌گیری و تصفیه از روغن خارج شود. صمغ‌های بازیابی شده منبع خوبی از لسیتین تجاری می‌باشند. به دلیل وجود مقداری زیادی اسیدهای غیراشباع در روغن سویا تقریباً تمام مولکول‌های گلیسرید حداقل دو اسید چرب غیراشباع داشته و گلیسریدهای با دو سه اسید چرب اشباع شده اساساً وجود ندارند. فرم تری‌گلیسرید مناسب در این روغن UUU می‌باشد که حدود ۵۸/۴% تری‌گلیسریدهای موجود در این روغن دارای این فرم می‌باشند.

مواد غیرقابل صابونی روغن سویا

بخش مواد غیرقابل صابونی روغن سویا دارای چندین ترکیب از جمله استرول‌های گیاهی و توکوفرول‌های است که به مقدار

کم وجود داشته و دارای ارزش تجاری هستند.

توكوفرول‌ها: حداقل هفت نوع توكوفرول در روغن سویا موجود است. آن‌ها دارای خواص ضد اکسیدانی با شدت‌های مختلف هستند. آلفا، گاما و دلتاتوکوفرول در روغن خام و تصفیه شده سویا وجود داشته و گرچه مقدار گاماتوکوفرول بیشتر است ولی آلفا توكوفرول بالاترین فعالیت ویتامین E را داشته و دلتاتوکوفرول به عنوان یک ماده ضد اکسیداسیون بهتر عمل می‌کند.

استرول‌ها: استرول غالب در روغن سویا استیگماسترول می‌باشد.

نکته: گرادوسین، هیدروکربن موجود در روغن سویا می‌باشد.

برگشت رنگ روغن سویایی تصفیه، بی‌رنگ و بی‌بو شده

روطوبت موجود در دانه‌های سویا که برای روغنکشی داخل دستگاه استخراج شده‌اند بر مقدار توكوفرول موجود در روغن تأثیر داشته و سبب تسریع در برگشت رنگ در روغن کاملاً تصفیه شده می‌شود. اگر رطوبت دانه‌ها در حد طبیعی (12%-7) باشد، توكوفرول موجود در روغن سویایی خام نیز در حد طبیعی است ولی در دانه‌های دارای رطوبت زیاد، مقدار توكوفرول به طور واضحی کاهش می‌یابد. توكوفرول را ماده اولیه در برگشت رنگ دانسته و مقدار آن در دانه‌های سویا با رطوبت حدود 15-18% در حداکثر مقدار است. همچنین وقتی رطوبت دانه‌های سویا بالا برود، در حالی که مقدار آلفاتوکوفرول موجود در روغن خام تغییری نمی‌کند، گاما و دلتاتوکوفرول‌ها کاهش یافته و همزمان محصولات اکسیداسیون افزایش می‌یابد. این واکنش برگشت‌پذیر بوده و با کاهش رطوبت دانه‌ها مقدار این ترکیبات به حالت طبیعی بر می‌گردد. بنابراین برگشت رنگ در اثر اکسیداسیون گاماتوکوفرول تا رسیدن به یک محصول واسطه‌ای است که به نوبه خود تبدیل به یک ترکیبی رنگی (توكورد) می‌شود. محققان جلوگیری از برگشت رنگ روغن سویا را بوسیله کاهش فعالیت آنزیمی در دانه‌های سویا قبل از خردکردن و پرس کردن دانه‌ها گزارش کرده‌اند. وقتی دانه‌های کامل و سالم سویا (با رطوبت 18%) قبل از روغنکشی در معرض بخار قرار داده شدند، روغن تصفیه، بی‌رنگ و بی‌بو شده حاصل دارای مقدار کمتری رنگ قرمز و مقدار بیشتری گاماتوکوفرول در روغن خام و فرآوری شده بود.

نکته: متدائل‌ترین این روش برای استخراج روغن دانه سویا به دلیل درصد روغن پایین موجود در دانه استخراج با حلal هگزان می‌باشد و استخراج از نوع نفوذی (percolation) کفایت بیشتری دارد.

روغن آفتابگردان

ویژگی‌های روغن آفتابگردان که آن را برای استفاده در سس‌های سالاد، محصولات نانوایی، طباخی و سرخ کردن مناسب کرده است عبارتند از: (1) رنگ زرد روشن، شفاف و طعم مطلوب این روغن (2) نقطه دود این روغن در حدود $232/2^{\circ}\text{C}$ بوده (بالاتر از سایر روغن‌های مشابه) و این یکی دیگر از محسن این روغن برای کاربرد در سرخ کردن مواد غذایی است. روغن آفتابگردان دارای بالاترین مقدار آلفا-کوفرول در بین روغن‌های خوراکی معمول است. روغن آفتابگردان در حدود 15% اسیدهای چرب اشباع و 85% اسیدهای چرب غیراشباع می‌باشد. اسیدهای چرب غیراشباع آن شامل اسیدهای چرب دارای یک پیوند غیراشباع (اسید اولئیک) و درصد بالایی از اسید چرب دارای چند پیوند غیراشباع (لینولنیک) است.

روغن کانولا و شلغم روغنی (Rapeseed oil)

در کانادا برای اولین بار در سال 1956 روغن خوراکی از دانه‌های شلغم روغنی استخراج و به مصرف رسید. این روغن که دارای مقدار زیادی اسید ایکوزانوئیک و اسید اروسیک بود و مقدار زیادی گلوکوزینولات در کنجاله باقی‌مانده از روغنکشی آن وجود داشت از بدو مصرف از نظر تغذیه‌ای مورد سؤال قرار گرفت.

در سال 1978 نام کانولا به انواعی از شلغم روغنی که روغن آن کمتر از 5% اسید اروسیک بوده و در هر گرم کنجاله کمتر از 3 میلی‌گرم گلوکوزینولات وجود داشت، داده شد و در سال 1986 نام تجاری کانولا برای گونه‌های براسیکانایپوس و براسیکاراپا که روغن آن‌ها دارای کمتر از 2% اسید اروسیک بوده و کمتر از 30 میکرومول گلوکوزینولات در هر گرم از کنجاله بدون روغن (براساس وزن خشک) وجود داشت به کار برده شد.

کانولا می‌تواند در درجات حرارت پایین رشد کند و در نواحی سردر بیشتر از سایر دانه‌های روغنی محصول دهد. همچنین تنها محصول دانه‌های روغنی است که به گرما نیز عادت کرده و در نواحی گرم اروپا و آسیا که رطوبت محدود نباشد کشت می‌شود.

به نکات زیر توجه کنید:

- روغن کانولا دارای حدوداً 9% اسید لینولنیک می‌باشد.
- روغن کانولا تنها روغن خوراکی است که دارای یک یا دو اسید چرب گوگردار می‌باشد.
- براسیکاسترول یکی از استرول‌هایی است که فقط در شلغم روغنی و کانولا وجود داشته و برای تشخیص تقلب سایر

روغن‌ها با این روغن به کار می‌رود.

عمل Cooking در مورد این دانه‌ها سبب غیرفعال شدن دو آنزیم میروزیناز که سبب هیدرولیز گلوكوزینولات‌ها و به وجود آمدن ترکیبات گوگردی می‌شود و فسفولیپاز که فسفاتیدها را هیدرولیز و سبب به وجود آمدن فسفاتیدهایی که آب جذب نمی‌کنند می‌شود.

ارزش غذایی روغن کانولا به خاطر مقدار کم اسیدهای چرب اشباع شده (کمتر از 4٪ اسید پالمتیک) و مقدار نسبتاً زیاد اسید اولئیک (60٪) و آلفا لینولنیک (10٪) است. بعد از روغن زیتون از نظر مقدار اسیداولئیک در بین چربی‌ها و روغن‌های نباتی خوراکی در مقام دوم قرار دارد. به جز روغن سویا، کانولا تنها روغن خوراکی است که مقدار قابل توجهی اسید α لینولنیک دارد.

روغن زیتون

روغن زیتون بکر به حالت طبیعی و بدون هیچ عملکردی قابل مصرف انسان می‌باشد. فسفولیپیدها اساساً در روغن زیتون وجود ندارد و اسکوالن ترکیب اصلی هیدروکربن‌های موجود در روغن زیتون بوده که مقدار آن در روغن زیتون بیش از سایر روغن‌های نباتی است. این روغن از B سیتوسترونول غالب تشکیل شده است.

روغن پالم

در حدود 50٪ از اسیدهای چرب موجود در روغن پالم اشباع و در حدود 50٪ از اسیدهای چرب این روغن، غیراشباع است و این روغن دارای بیشترین میزان اسید پالمتیک (حدود 48٪) در بین سایر روغن‌های خوراکی می‌باشد. روغن پالم دارای بالاترین میزان کاروتونئیدها (0/05-0/02) در بین سایر روغن‌های خوراکی می‌باشد که عموماً به شکل α و β کاروتون هستند وجود این ترکیبات در روغن پالم به نظر می‌رسد که روغن را در مقابل اکسیداسیون محافظت می‌نماید زیرا قبل از تری گلیسریدها اکسیده می‌شوند. روغن پالم خام دارای توکوفرول‌ها و توکوتراکنل‌ها به مقداری در حدود 43/7٪ است که قسمت اعظم این ترکیبات را آلفا توکوفرول‌ها (21/5٪) و گاما توکوتراکنل‌ها (43/7٪) تشکیل می‌دهند. روغن پالم تحت شرایط کنترل شده حرارتی می‌تواند به دو جزء جامد (استئارین) و مایع (ولئین) جدا شود. روغن پالم که مقدار چربی جامد آن در 20°C برابر 22-25٪ باشد چربی خوبی برای فرموله کردن شورتینگ‌هاست. یکی از اعمال مهم شورتینگ‌ها نگهداری هواست که در کاربرد در کیک و محصولات نانوایی سبب